

Magdalena Zrałek
Uniwersytet Śląski

Oswoić dziecięce emocje

Recenzja cyklu wychowawczego:
Porozmawiajmy o emocjach i uczuciach
[w:] *Przewodnik metodyczny. Tropiciele.*
Roczne przygotowanie przedszkolne,
B. Janiszewska, WSiP, Warszawa 2014

Coraz częściej w pedagogice wskazuje się na konieczność dostosowania funkcjonującego systemu kształcenia do potrzeb współczesności. Nowa rzeczywistość wymaga zatem nowych umiejętności, tworzenia nowych jakości przez przetwarzanie dotychczas odbieranych informacji¹. W związku z powyższym, wydawnictwa próbują przekonać nauczycieli dodatkowymi, coraz lepszymi pomocami dydaktycznymi, opracowanymi arkuszami diagnostycznymi, całym zestawem płyt CD i DVD, czy wzbogaconymi o dodatkowe materiały przewodnikami metodycznymi. Wśród wielu przeglądanych przeze mnie wydawnictw na uwagę zasługuje cykl wychowawczy wydawnictwa WSiP *Porozmawiajmy o emocjach i uczuciach* zamieszczony w *Przewodniku metodycznym. Tropiciele. Roczne przygotowanie przedszkolne*. W dzisiejszych, konsumpcyjnych czasach, w okresie rosnącego postępu technicznego współzawodnictwo, izolacja i samotność zwiększają swój zasięg². Niekiedy zaskakuje nas dziecięcy sposób interpretowania zjawisk i zdarzeń. Sądzymy, że skoro dziecko posługuje się różnymi nazwami, prawidłowo rozumie ich znaczenie, to

¹ B. Mazepa-Domagala, *Przygotowanie dzieci w młodszym wieku szkolnym do odbioru sztuki – próba określenia kompetencji odbiorcy wytworów sztuki i przyszłego ich twórcy*, [w:] *Dziecko i sztuka. Recepcja – edukacja – wsparcie – terapia*, red. M. Knapik, Katowice 2003, s. 13.

² J. Gładyszewska-Cylulko, *Wspomaganie rozwoju dzieci nieśmiałych poprzez wizualizację i inne techniki ateterapii*. Kraków 2012, s. 12.

choć wnioskuje w sposób prosty i naiwny, ale podobny do naszego. Niekiedy dziecięca interpretacja zdarzeń czy sytuacji wzrusza nas swoim niezwykłym urokiem, niekiedy jednak wymaga sprostowania, a często także pomocy³.

Procesy emocjonalne towarzyszą człowiekowi przez całe życie. Często wpływają na nasze decyzje i działania. Emocje negatywne pełnią rolę obronną – ostrzegają o tym, co przykre, niebezpieczne, niekorzystne. Emocje pozytywne motywują do działania. Emocje dziecięce są szczególnie silne. Nauczyciel otrzymujący na początku roku szkolnego grupę przedszkolną, musi się zmierzyć z siłą, krótkotrwałością i zmiennością ich emocji. Dziecko przechodzi bowiem ze śmiechu w płacz i z płaczu w śmiech. Dzieci nie są bowiem w stanie kontrolować ekspresji emocji, dlatego należy im pomóc w rozumieniu sytuacji wywołujących emocje. Powinno się rozmawiać o tej kwestii w taki sposób, by dzieci lepiej radziły sobie z własną emocjonalnością, by nie były bezradne i bezbronne. Bożena Janiszewska, autorka cyklu wychowawczego *Porozmawiajmy o emocjach i uczuciach*, opracowała własną koncepcję rozmów o tym, co dzieci przeżywają, czują i jakie kierują nimi emocje⁴. Jest ona skierowana do pięcioletków, czyli dzieci, które w kolejnym roku rozpoczną naukę w szkole podstawowej. Cykl podzielony jest na 4 części: Jesień, Zima, Wiosna, Lato. W każdej z nich zamieszczono opowiadania autorki współpracującej z wydawnictwem WSiP – Olgi Masiuk. Opowiadania traktują o codziennych i niecodziennych problemach, z jakimi może się stykać dziecko w wieku przedszkolnym. Opowiadają o sprawach, które są dla niego niezrozumiałe, bolesne, z którymi nie może sobie poradzić, takimi jak choroba bliskiej osoby czy mieszkanie z jednym tylko rodzicem. Tytuły zamieszczonych tekstów to: *Nazwę go Puszkę* (radość), *Mamy nie znają się na meczach* (rodzina niepełna – mieszkanie tylko z mamą), *Ciemność* (lęk przed nieznanym), *Smutek* (smutek po stracie), *Złość* (sposoby radzenia sobie ze złością), *Puk-puk-nie-uda-sie!* (lęk przed niepowodzeniem), *Zazdrość* (uświadomienie sobie przyczyn i powodów zazdrości), *Ciekawość* (zbyt- nia ciekawość dziecięca), *Wstyd* (odczuwanie uczucia wstydu bez obniżonej samooceny), *Gofry bez smaku* (zrozumienie, że każdy smutek po jakimś czasie się kończy). Wszystkie opowiadania są krótkie, interesujące, dostosowane do możliwości poznawczych dziecka pięcioletniego. Każdy z tekstów jest opatrzony przez autorkę cyklu stosownymi wskazówkami: opisem przedstawionego w opowiadaniu problemu, celami rozmów z dzieć-

³ I. Obuchowska, *Kochać i rozumieć*, cz. II, Poznań 2000, s. 11.

⁴ B. Janiszewska, *Cykl wychowawczy: Porozmawiajmy z dziećmi o emocjach i uczuciach*, [w:] *Tropie. Roczne przygotowanie przedszkolne. Przewodnik metodyczny* cz I, II, III, IV, Warszawa 2013.

mi po wysłuchaniu tekstów, celami szczegółowymi tych rozmów, spodziewanymi efektami wychowawczymi i dydaktycznymi, polecanymi dla nauczyciela i rodziców lekturami. Aby ułatwić wychowawcy pracę, autorka proponuje gotowe scenariusze zajęć po wysłuchaniu utworów literackich, które każdy może dostosowywać do swoich potrzeb. Jak pisze B. Janiszewska: „Słuchanie opowiadań, rozmowa o przeżyciach ich bohaterów rozszerzy wiedzę dzieci, uświadomi, jakie mogą być rodzaje emocji, wpłynie na zmniejszenie się egocentryzmu dziecięcego, wzbogaci sferę uczuciową dzieci”⁵.

Nauczyciel dostaje zatem gotowy do wykorzystania materiał, który nie tylko pozwoli mu się zmierzyć z emocjonalnością powierzonych wychowanków, ale poprzez systematyczne realizowanie recenzowanego cyklu umożliwi ograniczenie sytuacji konfliktowych w grupie, jak również naukę podopiecznych empatii i zachowań prospołecznych.

Zważywszy na fakt, iż dzieci do około 9 roku życia kierują się głównie emocjami, warto już od przedszkola oswajać te emocje i uczyć dzieci, jak sobie z nimi radzić. Uważam, że prezentowany cykl jest do tego doskonałym narzędziem, koniecznym w pracy każdego nauczyciela.

Adres do korespondencji:

Magdalena Zrałek

Uniwersytet Śląski

Wydział Pedagogiki

Katedra Pedagogiki Wczesnoszkolnej i Pedagogiki Mediów

e-mail: mзраlek@tlen.pl

⁵ Tamże, cz. I, s. 188.